

Erasmus+ zaļā prioritātē profesionālajā izglītībā: prasmes ilgtspējīgai un noturīgai nākotnei

EIROPAS SAVIENĪBA

Valsts izglītības
attīstības aģentūra

Erasmus+

Bagātini pieredzi, domā plašāk

Kas ir zaļā pāreja VET kontekstā?

Erasmus+ programmas vadlīnijas nosaka, ka

«Vide un rīcība klimata jomā ir galvenās Eiropas Savienības prioritātes gan šobrīd, gan nākotnē. **Ilgspējai ir jāklūst par neatņemamu sastāvdaļu visā izglītības un apmācības spektrā**, tostarp mācību programmās, pedagogu profesionālajā pilnveidē, kā arī ēku, infrastruktūras un institūciju darbībā.

Erasmus+ programma ir viens no galvenajiem instrumentiem, kas palīdz attīstīt zināšanas, prasmes un attieksmes klimata pārmaiņu jomā un atbalsta ilgtspējīgu attīstību gan Eiropas Savienībā, gan ārpus tās.

Kas ir zaļā pāreja VET kontekstā?

Zaļā pāreja nav tikai vides aizsardzības jautājums – tā ir ekonomikas un darba tirgus transformācija, kas būtiski ietekmē profesionālo izglītību.

Eiropas Savienībā notiek pāreja uz klimatneitrālu, resursu efektīvu un aprites ekonomikā balstītu modeli. Tas nozīmē, ka:

- mainās profesiju saturs (piemēram, būvniecībā – energoefektivitāte, auto nozarē – elektrotransportlīdzekļi),
- rodas jaunas prasmes un kompetences,
- pieaug nepieciešamība pēc pārkvalifikācijas un mūžizglītības.

Zaļās pārejas politiskais konteksts

Zaļā prioritāte profesionālajā izglītībā balstās uz vairākiem savstarpēji saistītiem Eiropas politikas dokumentiem un virzieniem:

- [European Green Deal](#) – nosaka ES virzību uz klimatneitrālu, resursu efektīvu un ilgtspējīgu ekonomiku;
- [Osnabrück Declaration \(2021 – 2025\)](#) – nostiprina VET lomu Eiropas atveseļošanā un pārejā uz zaļo un digitālo ekonomiku.

Tā uzsver:

- nepieciešamību pielāgot profesionālo izglītību darba tirgus pārmaiņām,
- prasmju pilnveidi un pārkvalifikāciju visā dzīves laikā,
- inovāciju ieviešanu izglītībā,
- ciešu sadarbību ar darba devējiem un sociālajiem partneriem.

Mērķis: nodrošināt konkurētspējīgu, noturīgu un nākotnei gatavu darbaspēku zaļajā un digitālajā ekonomikā.

Zaļās pārejas politiskais konteksts

Herning Declaration (2026 – 2030) – turpina Osnabrikas Deklarācijas virzienu, uzsverot profesionālās izglītības lomu zaļās pārejas **praktiskā** īstenošanā un darbaspēka sagatavošanā ilgtspējīgai ekonomikai.

Tā akcentē:

- profesionālās izglītības lomu ilgtspējīgas un konkurētspējīgas ekonomikas attīstībā,
- nepieciešamību attīstīt prasmes zaļajai un digitālajai pārejai,
- ciešāku sadarbību ar darba devējiem un sociālajiem partneriem,
- inovāciju un elastīgu mācību pieeju attīstību (t.sk. darba vidē balstītas mācības),
- pāreju no politikas mērķiem uz konkrētu ietekmi un rezultātiem.

Union of Skills – ES politikas virziens prasmju attīstībai, kas atbalsta zaļo un digitālo pāreju, stiprina darba tirgus atbilstību un veicina mūžizglītību, prasmju pārnesamību un sadarbību starp izglītību un ekonomiku.

Zaļās pārejas politiskais konteksts

Papildus nozīmīga loma ir [CEDEFOP | European Centre for the Development of Vocational Training](#) - (Eiropas Profesionālās izglītības attīstības centrs) analīzei, kas norāda uz pieaugošu pieprasījumu pēc zaļajām prasmēm.

Jaunākās publikācijas:

- [Green skills wanted: how the green transition is reshaping the labour market | CEDEFOP](#)
- [Green meets digital: how technology is accelerating sustainable change | CEDEFOP](#)
- [One transition, many realities: how sectors are tailoring their green responses | CEDEFOP](#)
- [People power: the workforce behind the green transition | CEDEFOP](#)

Kas ir zaļā pāreja VET kontekstā?

Zaļā prioritāte nozīmē pāreju no «zināšanām par vidi» uz «prasmī strādāt ilgtspējīgi savā profesijā»:

- Zaļā prioritāte profesionālajā izglītībā nozīmē sistēmisku pieeju, nevis atsevišķas aktivitātes;
- Zaļā pieeja arvien vairāk tiek integrēta dažādās specialitātēs, nevis skatīta kā atsevišķs mācību priekšmets;
- Mācību saturs tiek papildināts ar ilgtspējības principiem (piemēram, energoefektivitāte, materiālu izvēle, emisiju samazināšana);
- Skolas darbībā tiek ieviesti ilgtspējīgas pārvaldības principi (resursu izmantošana, atkritumu samazināšana);
- Sadarbība ar uzņēmumiem kļūst būtiska, lai nodrošinātu atbilstību reālajām nozares prasībām.

Kas ir zaļā pāreja VET kontekstā?

Aprites ekonomikas domāšana VET

Tradicionāli profesionālā izglītība fokusējas uz produkta izveidi vai pakalpojuma sniegšanu.

Zaļās pārejas kontekstā nepieciešams paplašināt skatījumu:

- produkta dizains (materiāli, enerģijas patēriņš, ilgtspējīga plānošana),
- ražošana (efektivitāte, emisijas, resursu patēriņš),
- lietošana (ilgmūžība, uzturēšana, remonts),
- atkārtota izmantošana un pārstrāde (materiālu aprite, atkritumu samazināšana).

Tas nozīmē, ka VET izglītojamie apgūst ne tikai “kā izdarīt”, bet arī:

- kā samazināt resursu patēriņu,
- kā pagarināt produktu dzīves ciklu,
- kā pieņemt ilgtspējīgus lēmumus savā profesionālajā darbībā.

Fokuss pāriet no lineārā modeļa (“ražot–lietot–izmest”) uz aprites pieeju.

Kas ir zaļā pāreja VET kontekstā?

Zaļā un digitālā pāreja (twin transition)

Zaļā un digitālā pāreja nav divi paralēli procesi – tie ir savstarpēji cieši saistīti un savstarpēji pastiprinoši.

- Digitālie rīki palīdz optimizēt resursu izmantošanu (piemēram, enerģijas, materiālu un laika patēriņu)
- Automatizācija un datu analīze ļauj precīzāk kontrolēt procesus un samazināt enerģijas patēriņu un emisijas
- Jaunas tehnoloģijas (piemēram, viedās sistēmas, IoT risinājumi) atbalsta ilgtspējīgākus un efektīvākus darba procesus
- Digitalizācija ļauj monitorēt, analizēt un uzlabot ilgtspējas rādītājus reālajā laikā

Profesionālajā izglītībā tas nozīmē:

- digitālo un zaļo prasmju integrāciju vienotā mācību procesā,
- nepieciešamību pēc starpdisciplinārām kompetencēm (tehnoloģijas + ilgtspēja),
- ciešāku saikni ar tehnoloģiju attīstību un darba tirgus inovācijām,
- spēju izmantot digitālos rīkus ilgtspējīgu risinājumu īstenošanai konkrētā profesijā.

Kas ir zaļā pāreja VET kontekstā?

Kāpēc tas ir svarīgi?

- **Zaļā pāreja nav iespējama bez cilvēkiem ar atbilstošām prasmēm** – tehnoloģijas vien pašas par sevi nepārveido ekonomiku, tās jāspēj izmantot kvalificētam darbaspēkam.
- Nepieciešama darbaspēka pārkvalifikācija un jaunu prasmju attīstība visos līmeņos – gan jauniešiem, gan pieaugušajiem.
- **Eiropas konkurētspēja arvien vairāk balstās uz kvalificētu, elastīgu un adaptīvu darbaspēku.**
- **Pieaug pieprasījums pēc VET absolventiem nozarēs, kas saistītas ar ilgtspēju (piemēram, energoefektīva būvniecība, atjaunīgā enerģija, loģistika, ražošana).**
- Esošās profesijas mainās – **zaļās prasmes kļūst par daļu no gandrīz katras profesijas.**
- Zaļā pāreja ir arī sociāls jautājums – nepieciešams nodrošināt, ka cilvēki var pielāgoties pārmaiņām un netiek atstāti ārpus darba tirgus.

“Profesionālā izglītība ir viens no galvenajiem mehānismiem, kas nodrošina šo pāreju, jo tā sagatavo praktiski strādājošus speciālistus un nodrošina pārkvalifikācijas iespējas.

Kas ir zaļā pāreja VET kontekstā?

Ko tas nozīmē VET izglītības iestādei praksē?

Zaļā prioritāte ietekmē vairākus skolas darbības līmeņus un prasa sistēmisku pieeju, nevis atsevišķas aktivitātes.

Mācību process

- programmu atjaunošana, iekļaujot zaļās prasmes un ilgtspējības principus,
- jaunu tēmu integrēšana esošajos priekšmetos (ne tikai atsevišķos moduļos),
- praktisko uzdevumu pielāgošana, lai tie atspoguļotu reālas nozares prasības,
- mācību sasaistīšana ar aprites ekonomiku un resursu efektivitāti.

Skolotāji

- profesionālā pilnveide zaļo un digitālo prasmju jomā,
- jaunu mācību pieeju apguve (piemēram, problēmrisināšanā balstīta mācīšanās),
- sadarbība ar industriju, lai uzturētu aktuālas zināšanas,
- spēja integrēt ilgtspējas aspektus ikdienas mācību procesā.

Kas ir zaļā pāreja VET kontekstā?

Organizācija

- ilgtspējīga resursu izmantošana (enerģija, materiāli, ūdens),
- atkritumu samazināšana un šķirošana,
- ilgtspējīgu risinājumu ieviešana skolas infrastruktūrā,
- skolas kā “zaļas institūcijas” attīstība, kas kalpo kā piemērs izglītojamajiem.

Sadarbība

- partnerības ar uzņēmumiem, kas strādā ar ilgtspējīgiem risinājumiem,
- iesaiste reālās darba tirgus situācijās (prakses, darba vidē balstītas mācības),
- kopīga mācību satura attīstīšana ar industriju,
- sadarbība ar vietējo kopienu un citām organizācijām ilgtspējas jomā.

Zaļā prioritāte nozīmē, ka pārmaiņas notiek visos līmeņos – no mācību satura līdz institūcijas darbības principiem.

Zaļā pieeja profesijās: ilustratīvi piemēri

Būvniecība

- Energoefektīvu ēku projektēšana un būvniecība
- Siltumizolācijas risinājumi un materiālu izvēle
- Atjaunojamo energoresursu integrācija (piem., saules paneļi)

Uzsvars: samazināts enerģijas patēriņš visā ēkas dzīves ciklā

Auto / transports

- Elektro un hibrīdtehnoloģiju apkope un diagnostika
- Degvielas patēriņa optimizācija
- Ilgtspējīga loģistika un maršrutu plānošana

Uzsvars: emisiju samazināšana transporta sektorā

Ēdināšana / viesmīlība

- Pārtikas atkritumu samazināšana un uzskaitē
- Vietējo un sezonālo produktu izmantošana
- Energoefektīvas virtuves tehnoloģijas

Uzsvars: resursu efektīva izmantošana ikdienas darbā

Zaļā pieeja profesijās: ilustratīvi piemēri

Lauksaimniecība un dārzkopība

- Ilgtspējīgas audzēšanas pieejas
- Resursu (ūdens, augsne, mēslojums) efektīva izmantošana
- Samazināta ķīmisko līdzekļu lietošana

Uzsvars: līdzsvars starp ražošanu un vidi

Tekstils / mode

- Ilgtspējīgu materiālu izvēle (organiskie, pārstrādātie)
- Apģērbu ilgmūžības un labošanas prasmes
- Ražošanas atkritumu samazināšana

Uzsvars: pāreja no “fast fashion” uz aprites pieeju

Mežniecība

- Ilgtspējīga mežu apsaimniekošana
- Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana
- Koksnes resursu efektīva izmantošana

Uzsvars: ilgtermiņa domāšana un resursu atjaunošana

Cedefop's European Vocational Teacher Survey

CEDEFOP EVT aptauja:

735 pedagogi, 23 dalībvalstis. Tā izceļ galvenos faktorus, kas ietekmē profesionālās izglītības skolotāju nepārtraukto profesionālo pilnveidi un labbūtību, viens no tiem:

- pieaug prasības, kas saistītas ar daudzveidību klasē, digitalizāciju, zaļo pāreju, sadarbību ar darba devējiem un darba vidēm.

Viens no secinājumiem:

Zaļā, digitālā un mākslīgā intelekta pāreja apsteidz sagatavotības līmeni

- Sagatavotība ilgtspējas, digitalizācijas un mākslīgā intelekta jomās joprojām ir nevienmērīga. Daudzi skolotāji norāda uz nepieciešamību pēc papildu apmācībām šajās jomās.

Galvenais vēstījums:

- Sākotnējās profesionālās izglītības (IVET) skolotāji joprojām ir ļoti motivēti un iesaistīti savā darbā, taču strādā paaugstināta spiediena apstākļos. **Lai nodrošinātu profesijas ilgtspēju, būtiski ir stiprināt atzinību, uzlabot darba apstākļus un karjeras perspektīvas, kā arī paplašināt mērķtiecīgas profesionālās pilnveides iespējas – īpaši iekļaušanas, digitalizācijas, mākslīgā intelekta un zaļo prasmju jomās.**

Erasmus+ loma zaļajā pārveidē

Erasmus+ programma ir būtisks instruments zaļās pārejas atbalstam izglītībā, īpaši profesionālajā izglītībā, kur nepieciešama cieša saikne ar darba tirgu un praktisko prasmju attīstību.

- Atbalsta zaļo prasmju integrāciju mācību programmās un ikdienas mācību procesā;
- Veicina sadarbību starp izglītības iestādēm un uzņēmumiem;
- Nodrošina mobilitāti un pieredzes apmaiņu, ļaujot mācīties no citu valstu prakses;
- Veicina institucionālas pārmaiņas, inovācijas un jaunu pieeju ieviešanu;
- Atbalsta jaunu risinājumu testēšanu un pilotēšanu drošā vidē

Erasmus+ ļauj ne tikai mācīties, bet arī praktiski izmēģināt, attīstīt un ieviest jaunus risinājumus.

Erasmus+ loma zaļajā pārveidē

Resursi:

- [Erasmus+ programmas vadlīnijas](#)
- [European Green Deal](#)
- [Osnabrück Declaration \(2021 – 2025\)](#)
- [Herning Declaration](#)
- [Union of Skills](#)
- [Salto green - Salto Green](#)
- [Vide un cīņa pret klimata pārmaiņām | Erasmus+](#)
- [Īsais ceļvedis zaļākam Erasmus+ projektam](#)
- [Erasmus+ starptautisks seminārs Rīgā par zaļo un digitālo pāreju | Erasmus+](#)
- [Somijas VET institūciju stratēģijai ilgtspējīgai attīstībai:
RESPONSIBLE AND SUSTAINABLE VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING IN 2030](#)

Paldies par uzmanību!

**Nākotnes prasmes veidojam jau šodien,
un Erasmus+ ir instruments šo pārmaiņu īstenošanai.**

[Pieteikšanās Erasmus+ horizontālo prioritāšu aktualitātēm](#)

Linda.jakobi@viaa.gov.lv

erasmusprioritates@viaa.gov.lv

Erasmus+

Bagātini pieredzi, domā plašāk